

Szombat reggel a legtöbb vendéget felszállította ugyan az autóbusz Budapestre, de nyolcan Veszprém-ben maradtak, hogy mikrobusszal alföldi tanulmányútra induljanak. A Duna-Tisza köze felszínfejlődését, a Hortobágy szikes pusztáját, a Bükkalja felszínformáit és még számos más szakmai érdekességet színvonalas kultúrprogramokkal ötvöző kirándulás – a hidegre fordult idő ellenére is – nagy siker volt.

Köszönjük a Suzuki Motors Corporation nagylelkű támogatását, amelyből számos, kispénzű kolléga részvételét meg tudtuk könnyíteni. Hálásak vagyunk az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságnak, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumnak, a Magyar Tudományos Akadémiának és a Magyar Földrajzi Társaságnak, hogy támogatták rendezvényünket. Veszprém város önkormányzatának szívélyes vendégszeretete megmarad emlékezetünkben.

Úgy gondoljuk, ez a találkozó olyan alkalom volt a magyar geomorfológia nemzetközi hírnevének öregbítésére, újabb kapcsolatok kiépítésére, amilyen nagyon ritkán adódik. Hátra van még az összegyűjtött értekezések közzététele, erre remélhetőleg rangos, nemzetközi szakfolyóiratban kerül majd sor a jövő év folyamán. A világ geomorfológusai legközelebb 1997 augusztus 28-án találkoznak Bolognában.

LÓCZY DÉNES

Beszámoló a „Szép magyar térkép – 1995” kiállításról

A Lázár deák Térképészeti Alapítvány és az Országos Széchényi Könyvtár Térképtára 1996-ban első alkalommal rendezte meg a „Szép magyar térkép” címért indított versenyt és a vele egybekötött kiállítást.

A verseny célja – és a rendezők szándékai szerint – a különböző térképkészítő és -kiadóműhelyek számára olyan fórum biztosítása, ahol a szakmát művelők és az érdeklődő nagyközönség együtt láthatja egy-egy év legszebb kartográfiai alkotásait.

A jövőben e versenydíjak a mindenkori „Tavaszi fesztivál” keretében az „Utazás” kiállításon osztják majd ki. Szeretnénk e verseny megrendezésével olyan hagyományt teremteni, amely a hazai térképészeti kultúra színvonalát és hírnevét még tovább öregbíti.

Az 1996. márc. 20-án első ízben megnyitott kiállítás résztvevőit és vendégeit POPRÁDY Géza, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója (*1. kép*) és KLINGHAMMER István az ELTE Térképtudományi Tanszékének a vezetője köszöntötte, aki beszédében a magyar térképészet napjainkig tartó fejlődését a következő szavakkal vázolta fel:

„A Lázár deák Térképészeti Alapítvány célja a hazai térkép-kultúra színvonalának növelése, a térkép-használók körének szélesítése. Szívós ismeretterjesztéssel kell elérni, hogy egyre több ember igényelje a térképet, végezze munkáját térképpel vagy térképen.

A térképek és az egyéb térképészeti ábrázolási formák (földgömbök, domborzati modellek, perspektivikus tömbszelvények) nagy hűséggel képezik le a térbeli szerkezeteket és kapcsolatokat, ezért fontos szerepet töltenek be mind a gyakorlati tevékenységben, mind a tudományos megismerési folyamatokban. Szükség van rájuk a műszaki létesítmények tervezésénél és megvalósításánál, a mező- és erdőgazdaságban, a természeti erőforrások feltárásánál, a környezetvédelemben, a honvédelemben, a turizmusnál és sportnál, és még hosszan sorolhatnánk az egyéb felhasználási területeket. Mindezekon felül a térképészeti modellezés számos tudományágban nélkülözhetetlen kutatási módszer is. Tehát van feladata napjaink térképészetének! De van hagyománya, iskolája is!

ORTELIUS atlaszának összes kiadása – az 1570. évi megjelenéstől kezdve – tartalmazta a bécsi Wolfgang LAZIUS Magyarország, és a nagyszombati születésű ZSÁMBOKY János Erdély térképét, amely a brassói, szász Johann HONTER munkájának kiegészített, javított változata. Az 1579-es kiadástól kezdve LAZIUS műve mellett megjelenik ZSÁMBOKY Magyarország térképe is az atlaszban. Ettől kezdve két térkép is ábrázolja hazánkat az egyes kiadásokban.

A DIDEROT és D'ALAMBERT szerkesztésében készült francia Enciklopédia (első kötete 1751-ben, az utolsó 1772-ben jelent meg) a földrajz története címszó alatt a neves térképészek között a felvidéki MIKO-

1. kép. POPRÁDY Géza, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója köszönti a kiállítás résztvevőit

VINYt is említi. A pozsonyi városi mérnök 1732-ben megjelent «Epistola»-jával, amely a topográfiai térképészet korszerű módszereinek latin nyelvű gyűjteménye, vívta ki az európai rangot.

A Partiumból származó TÓTH Ágoston 1869-ben kiadott «A helyszínrajz és földképkészítés történelme, elmélete és jelen állása» c. műve a korabeli térképészet integrációs szemléletének manifesztuma. A Morvaországból származó KOGUTOWICZ Manó 1890-ben megalapította a Magyar Földrajzi Intézetet, amely az oktatás, a közigazgatás és a nagyközönség térképigényét olyan színvonalon elégítette ki, hogy az 1900. évi párizsi világkiállításon aranyérmert nyert.

Az erdélyi származású TELEKI Pál munkásságát nemcsak Japán kartográfijának feldolgozása, hanem a világviszonylatban is egyik első mű, a népesség nemzetiségek szerinti eloszlását a népsűrűség figyelembevételével ábrázoló 1919-es, ún. vörös térképe is a térképészeti irodalom értékei közé emelte.

RADÓ Sándor az 1964-es londoni XX. Nemzetközi Földrajzi Kongresszuson vezette fel a hét ország együttműködésével készülő 1:2,5 milliós világtérképmű terveit. RADÓ tevékenysége a nemzetközi együttműködés élvonalába vitte a magyar térképészetet. 1974 óta ICA (Nemzetközi Térképészeti Társulás) minden bizottságában van magyar képviselő, és az 1980–90-es években nyolc éven keresztül PAPP-VÁRY Árpád kuratóriumi tag személyében magyar alelnöke volt a világszervezetnek.

Tisztában vagyok azzal, hogy a Kárpát-medence országainak soknyelvű, egymással összefonódó, gyakran összeakaszzkodó történelmű területein gyakran politikai indulatokat váltanak ki a térképek. Pedig – mint a néhány tudós ember példája is mutatja – a szakemberek, a térképészek békében megférnek egymással. Munkájukban – legyen a térkép bármilyen téma hordozója, terület bemutatója vagy névrajzi-névhasználati szokás tükrözője – a szakmai színvonal, a tudományos igényesség az egyetlen minősítő elv.

A térképészet története azt bizonyítja, hogy az ismeretek nemzetközi áramlása mellett a kutatások nemzeti céljainak alapvető jelentősége van abban, hogy a tudomány, a kultúra és a társadalom hatóerejévé válhasson. A magyar térképészet mércéje a nemzetközi színvonal. Ez így volt a kezdetektől és hál'isten így van – mint a kiállított térképek zöme bizonyítja – ma is. A pályázaton indult tizenöt térképész-műhely és térképkiadó

közel száz munkája állításomat könnyedén igazolhatja, elég végigsétálni a kiállításon és megtekinteni az 1995-ben publikált munkákat. Ami viszont közvetlenül nem látszik, az a hatalmas változás – mondhatom paradigmaváltás – ami az elmúlt évek során végbement a térképészetben. A klasszikus kartográfiai munkát felváltotta a számítógéppel támogatott térképszerkesztés. A digitális térképészet áttörését látjuk. A pályázati anyag mögött álló, az azokat készítő fiatal, átlag harmincas éveiben járó szakembergárda hatalmas szellemi ráfordítással öt-hat év alatt felzárkózott az európai kiadók komputer-technikájához és lépést tart a nemzetközi technikai-technológiai fejlődéssel.”

A felkért szakmai zsűri: PATAY Pálné, az OSZK Térképtárának ny. vezetője; JANKÓ Annamária, a Hadtörténeti Múzeum térképtárának igazgatója; FÖLDI Ervin, a FÖMI ny. tanácsadója; GYÖRFFY János egyetemi docens; KARSAY Ferenc, az FTV ny. főmérnöke; TÖRÖK Zsolt egyetemi docens.

A zsűri segítői: PLIHÁL Katalin, az OSZK Térképtárának vezetője; RINGHOFER János, a CartoHansa Kft. igazgatója; KUBASSEK János, az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója; VARAJTI Károly, a Földrajztanítás c. szaklap felelős szerkesztője.

A szakmai segítőkkel kiegészített zsűri a következő döntéseket hozta:

Első helyezést 4 pályázó 6 pályaműve ért el: a Stiefel falitérkép Kiadó Kft. Magyarország hegy- és vízrajzi falitérképe (készítette az AGÁT Kft.); a Gizimap által kivitelezett Lettország-térkép; a Cartographia Kft. CARTOGRAPHIA Világatlasza; Magyarország-autóatlasz (1:200 000), valamint a Budapest atlasz (1:20 000) c. kiadványai, továbbá a Magyar Honvédség Tóth Ágoston Térképészeti és Katonaföldrajzi Intézet Kiskunlacháza kartográfált ortofotó térképe.

Dícséretet kapott: a Magyar Tájéfutó Szövetség Térképész Bizottságának tájfutó térkép-gyűjteménye; a csongrádi Szekerka műhely; az MTA Földrajztudományi Kutató Intézet Magyarország Nemzeti Atlaszána kiegészítő lapjaiért (2. kép); a Paulus Térképszerkesztő Iroda és a Magyar Térképész város térkép-sorozata.

Megjegyzendő, hogy a kiállítás időtartama alatt a látogatók is szavazhattak az általuk legszebbnek tartott térképművekről, ami az alábbi eredménnyel hozta:

2. kép. BERÉNYI István, az MTA Földrajztudományi Kutató Intézet igazgatója átveszi Magyarország Nemzeti Atlaszána kiegészítő lapjaiért odaítélt dícsérő oklevelet KLIGHAMMER Istvántól, az ELTE Térképtudományi Tanszékének vezetőjétől

Első helyen a Szarvasi Térképészeti Ügynökség „Budapest városatlaza” c. munkája végzett; 2. helyen A Magyar Honvédség Tóth Ágoston Térképészeti és Katonaföldrajzi Intézetében készített Kiskunlacháza ortofotótérképe; 3. helyre sorolták a látogatók a Magyar Tájéfutó Szövetség tájfutó-térkép gyűjteményét.

Az eredményhirdetés után KLINGHAMMER I. a Lázár deák Alapítvány nevében gratulált a díjazottnak és köszönetet mondott az összes pályázónak a szép művekért. Végül elismerését fejezte ki minden közreműködő kollégának és barátnak, aki a pályázat sikeres szervezésében és a kiállítás megrendezésében résztvett.

A pályázatra beküldött műveket ápr. 30-ig lehetett megtekinteni a Széchényi Könyvtár Térképtárában, az első helyezést elért térképek pedig az Utazás '96 kiállításon szerepeltek.

A „Szép magyar térkép – 1995” díjazottak listája a nemzetközi www hálózaton a magyar térképészet „Lazarus” jelszava alatt már olvasható.

PLIHÁL KATALIN¹

Marosi Sándor, a földrajztudomány új akadémikusa

MAROSI Sándort, az MTA Földrajztudományi Kutató Intézet tudományos tanácsadóját, c. egyetemi tanárt eredményes kutató munkásságáért, széles körű tudományszervezői és -irányítói tevékenységéért a Magyar Tudományos Akadémia 1995 decemberében levelező tagjai sorába választotta.

MAROSI S. pályája szorosan összeforrott az Akadémia által 1951-ben alapított földrajzi tudományos műhellyel, amely kezdetben kutatócsoportként, majd 1967-től kutatóintézetként működött tovább. Az intézmény egyik alapító tagja, aki itt töltött évtizedei alatt végigjárta az intézeti ranglétra csaknem valamennyi fokozatát: 1951–1980 között az intézet tudományos segédmunkatársa, munkatársa, főmunkatársa, 1980-tól 1995-ig tudományos tanácsadója, 1996-tól kutató professzora. 1968

és 1972 között tudományos titkárként tevékenykedett, majd 1973–1993 között ő volt az intézet tudományos igazgatóhelyettese.

MAROSI S. sokszínű kutató egyéniségét mutatja, hogy kutatásainak területe rendkívül széles, egyaránt eredményesen foglalkozott természetföldrajzi, geomorfológiai, negyedkor-, lösz- és homokgenetikai–morfológiai, tájökölógiai, mikroklimatológiai, talajföldrajzi és agroökológiai kutatásokkal. Meghatározó szerepe volt a földrajztudomány új kutatási irányzatainak kidolgozásában és megvalósításában. Mindenkor fáradhatatlan, eredményes geográfus, akinek tudományos tevékenysége a földrajztudomány részdiszciplináinak, ágazatainak művelésén túl különösen a komplex tájföldrajzi kutatásokban kiemelkedő.

Már a hatvanas évek elején, nemzetközi vonatkozásban is úttörő kezdeményezésként kimagasló eredményeket ért el a tájértékelés elvi–módszertani kérdéseinek kidolgozásában és a tematikus térképezésben. Gazdasági szempontból mérte föl és értékelte a természeti és az antropogén geofolyamatokat. Reprezentatív típusvizsgálatai vezettek el a részletes – főleg agrogén – területfelvételezéshez, amely a mezőgazdasági termelés fokozását, az ember és környezete kapcsolatának geográfiai feltárását, a talajhasznosítás és talajvédelem, tágabb értelemben a környezetvédelem geográfiai megközelítését szolgálta. Mint természetföldrajzos, geomorfológus specialista új kutatási irányzatok és módszerek alkalmazását kezdeményezte és a földrajz eredményessége

¹ Osztályvezető, Országos Széchényi Könyvtár Térképtára, Budapest.